

Waarom je Jezus nodig hebt

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Zondag 15 januari 2023
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 15 januari 2023, voorganger: ds. Niels de Jong

Johannes 10: 1 – 16

Waarom je Jezus nodig hebt

Waar de wijk Spangen een jaar of 25 geleden een wijk was die bekend stond als een van de slechtste wijken van Rotterdam en misschien wel van Nederland, daar is veel veranderd. Waar er ooit een politieserie simpelweg de naam Spangen kreeg om de kijker te verzekeren dat er aan spanning, drama en criminaliteit geen gebrek zou zijn, daar haalt Spangen tegenwoordig op een andere manier de media. In een van de feel-good-items van het jeugdjournaal gaat het over een kudde schapen door de wijk Spangen die per ongeluk een apotheek binnenloopt.

En herder en schapen – als je niet in Spangen woont, is dat toch een wat onalledaags beeld. En als we er al een beeld bij hebben is het toch best een leuk, lieflijk beeld. Een beetje merkwaardig misschien, eigenlijk iets van een andere tijd, maar wel iets heel aardigs.

In de tijd van Jezus was dat helemaal anders. Daar was het wel een alledaags beeld. En dan niet zozeer leuk en lieflijk – die associaties hadden de mensen vast niet. Daar was het bestaan van herders veel te rauw voor. Het was allemaal niet lieflijk; en er ging ook gewoon geld in om, er moest geld mee verdiend worden. Als je het zou willen vergelijken met iets uit onze tijd, dan zou je eerder een garage in Spaanse polder moeten binnenlopen, of bij de Roteb je afval gaat brengen, of een bouwplaats oploopt ergens in Rotterdam waar ze een toren aan het bouwen zijn, of een groep wegwerkers. Daar wordt gewerkt, gelachen, gezweet, gescholden; daar is het soms hollen en soms stilstaan; daar is het ruw en rauw; daar gaan dingen goed en daar gaan dingen mis; daar zijn vaste werknemers en inhuurkrachten; daar zijn loyale mensen en mensen die er puur voor zichzelf zitten; daar wordt leiding gegeven – soms goed, soms niet. Nou, dat ruwe, rauwe, echte leven – dat is wat men toentertijd zag als men naar herders met hun schapen keek. Een business, iets van 24/7, in wisselende omstandigheden, in hitte en kou, mooie en moeilijke dingen door elkaar heen, een wereld met bovengemiddeld veel geharde kerels.

En Jezus verwerkt dit beeld van herder en schapen in een aantal van zijn verhalen. Zoals bijvoorbeeld in [Johannes 10. Laten we dat lezen.](#)

dOmdat wij – stedelijke mensen anno 2023 – toch in een wat andere cultuur leven dan de tekst die we net gelezen hebben. En wij daarom niet vertrouwd zijn met schaapskooi, deur, herders, schapen, etc. helpt het misschien om even het beeld te schetsen wat men toen had. Een schaapskooi is een ommuurd gedeelte (zonder overdekking) en de schapen bescherming biedt in de nacht en voorkomt dat ze gaan dwalen. In een schaapskooi konden ook schapen van verschillende herders zijn. En dan kwam in de ochtend de herder en riep zijn schapen, die zijn stem kenden, en dan naar hem luisterden. De man die daar bij de ingang ligt, is de deurwachter. Al zou dat ook een herder zelf kunnen zijn. Die ingang wordt ook wel de deur genoemd. Die herder of deurwachter bewaakt op die manier de schapen, omdat de nachten niet ongevaarlijk waren. Jezus benoemt die gevaren. Hij noemt dieven en rovers, en de wolf. En hij noemt de huurling. Die laatste lijkt wel goed, maar is het dus niet. Jezus verpakt dit in een verhaal.

Verhalen zijn bijzonder geschikt om belangrijke dingen te laten landen.

Omdat, zoals ik me wel eens heb laten vertellen, onze hersenen ook zo in elkaar zitten dat juist verhalen ons helpen om de werkelijkheid te ordenen, om dingen te begrijpen, dat dingen op hun plek vallen. Zo kan dit verhaal ook werken – om ervoor te zorgen dat dingen op zijn plek vallen.

Nu was Jezus de eerste niet die de vergelijking maakt met herders en schapen. Hij staat daarbij in een lange Bijbelse traditie. Meerdere psalmen en meerdere profeten gebruiken deze beeldspraak. Bijvoorbeeld ook de profeet Ezechiël die het heeft over goede en slechte leiders door de metafoor van goede en slechte herders te gebruiken. En net als Ezechiël gebruikt Jezus in Johannes 10 deze beeldspraak ook om kritiek uit te oefenen op de leiders in zijn tijd. Want in Johannes 9 bleken die godsdienstige leiders helemaal geen betrokkenheid of zorg te hebben voor die blinde man die door Jezus wordt genezen. En aan het eind van het verhaal blijkt ook dat men deze woorden van Jezus ook als kritiek hebben opgevat, want sommigen zijn razend van woede. Vandaag wil ik op drie punten uit Johannes 10 de aandacht vestigen. En bij ieder punt haal ik er zowel algemene lessen als 'geestelijke' lessen uit. Die algemene lessen gelden voor iedereen - of je nu gelovig of niet gelovig bent of daar ergens tussenin. De geestelijke lessen vertellen ons vooral iets over Jezus en in welke relatie wij staan ten opzichte van Hem.

Het punt van de schapen

In het verhaal van Jezus zitten sommige schapen in 'deze schaapskooi' – dat zijn de mensen van het Joodse volk. Sommigen van hen horen bij Jezus, en sommigen niet. En dan zijn er ook nog schapen in een andere schaapskooi – mensen uit andere volken. Die gaat Jezus er nog bij roepen. Zo komt er een kudde, een groep van Joodse en niet-Joodse mensen, van mensen die Jezus volgen, die zijn stem kennen en ernaar luisteren. En dan heb je blijkbaar ook schapen, die niet bij hem horen, die hem niet kennen, hem niet volgen of in ieder geval nog niet volgen. Maar goed, helemaal aan de basis ligt deze vergelijking: schapen staan voor mensen in deze gelijkenis. Mensen zijn dus, volgens Jezus, heel goed te vergelijken met schapen. Iets dat volstrekt in lijn is met het geheel van de bijbel – er is ook geen dier waarmee mensen vaker worden vergeleken.

Nu is dat natuurlijk niet de meest complimenteuzere vergelijking die je kunt bedenken. Schapen zijn natuurlijk niet de allerslimste dieren. Een schaap weet de weg niet, ook al is hij er veel vaker geweest. Een schaap in zijn eentje komt niet ver, kan niet lang overleven op zijn eentje. Verder is een schaap ook een enorm kuddedier. Als de kudde de goede kant op gaat, gaat een individueel schaap ook wel de goede kant op. Maar als de kudde in de val loopt, loopt een schaap er waarschijnlijk blind achteraan. Kortom, een schaap heeft dus overduidelijk de leiding en de zorg van een herder nodig.

Ik vermoed dat we allemaal de overeenkomsten zien. Bv. dat kuddegedrag van schapen. Of dat wij in ons eentje niet overleven. Of de neiging om te dolen en te dwalen. Het lijkt me allemaal herkenbaar. En dus is misschien niet het meest complimenteuzere beeld voor ons mensen, maar wel een reël beeld. En ik denk ook een heel gezond beeld. Een belangrijk beeld zelfs. Ook voor ons mensen anno nu. Waarom? Omdat als je jezelf verkeerd inschat, je heel gemakkelijk brokken maakt of het zelfs verkeerd met je kan aflopen. Allemaal wel eens meegemaakt misschien – die stagiaire met een compleet verkeerd beeld van zichzelf, dat ging mis. Of die nieuwe manager die zichzelf enorm overschat – die maakt de problemen alleen maar groter.

En dat beeld van een schaap, helpt ons om onszelf goed in te schatten. En daardoor te voorkomen dat we verkeerd uitkomen. Stel je maar voor – dat je weet dat je al te zeer geneigd bent tot kuddegedrag – dan zorg je er natuurlijk veel eerder voor dat je blijft nadenken als je een groep vrienden of een groep collega's opeens allemaal een bepaalde kant op ziet gaan. En dat helpt om zelf goed uit te komen. Ik denk ook dat het helpt in de opvoeding om je kind te zien als een schaap (niet als een of ander dom schaap; maar wel als een schaap).

Als je dat doet als ouder, dan weet je dat je kind goede leiding en begeleiding, niet al te snel aan zichzelf overgelaten kan worden, geholpen moet worden met de weg vinden in het leven. Dat lijkt me allemaal in het belang van het kind, om een kind zo in te schatten. Want als je een kind verkeerd inschat, een verkeerd beeld ervan hebt, dan kan dat zeer in het nadeel zijn van een kind. Je kunt een kind bv. ook zien als een prins of prinses en het kind zo ook behandelen. Maar dan heb je natuurlijk grote kans dat zo'n kind een verwend mens wordt. Of je kunt een kind zien als breekbaar glas, dat zich dus nergens aan mag stoten. Zo wordt iemand nooit weerbaar. Of je kunt een kind zien als iemand die kan worden wat ie wil – maar dan gaat zo iemand zichzelf overschatten, en stuk lopen.

De geestelijke les van dit verhaal? Als wij schapen zijn, volgen we altijd iemand. We moeten wel iemand volgen, want anders zijn we ten dode opgeschreven. En als we de verkeerde volgen, komen we verkeerd uit. Maar als we de goede volgen, Jezus, dan vinden we leven. Een volheid van leven. Dan leef je echt. Want die Jezus die weet wie wij zijn, en dat we lijken op schapen, maar die weet ook wat we nodig hebben. Dat we hem nodig hebben. En hij heeft de betrokkenheid, de liefde, de richting die we nodig hebben om het leven te vinden. En die stem van Jezus – dat kost misschien tijd, ervaring – maar die kun je dan gaandeweg beter gaan onderscheiden. Te midden van alle andere stemmen die er kunnen klinken, kun je die stem gaan horen. En als je er naar luistert, ga je er steeds vertrouwder mee worden. Een stem van binnen waarvan je op een gegeven moment gewoon weet dat die bij Jezus Christus hoort.

Het punt van de bedreigingen

In het verhaal van Jezus in Johannes 10 zijn er de nodige bedreigingen voor de schapen. De wolf. Dieven en rovers. En de huurling. De wolf – het zit in zijn aard om te verscheuren, om dieren als schapen kwaad te doen. Nu de wolf weer terug in Nederland, begint hij dat ook weer te doen. Een paar jaar geleden waren er vooral enthousiasme te bespeuren dat de wolf definitief terug leek in Nederland, in de Veluwe vooral. Maar inmiddels is dat enthousiasme wat omgeslagen. Een wolf geeft ook problemen. Vooral ook richting schapen. Er zijn al verhalen dat een wolf tientallen schapen doodt.

Een andere bedreiging die Jezus noemt, zijn rovers en dieven. Zij roven de schapen om ze vervolgens te slachten, staat er. Zij gebruiken schapen voor zichzelf. Om zichzelf te voeden. Zowel de dieven en rovers, als de wolf staat in dit verhaal van Jezus voor kwaad; kwaad van buiten. Er zijn kwade machten in de wereld, zegt Jezus. Die het voorzien hebben op mensen. Het bestaan is risicovol. Je kan er over doordenken wat het kwaad dan is. Klassiek gezien is er de drieslag: de zonde, de wereld en de duivel. Die proberen ons er onder te krijgen, stuk te krijgen. Maar je kunt ook bedreigd worden door andere dingen: cynisme, onverschilligheid, individualisme, materialisme, seksisme, racisme. Dat zijn bedreigingen voor een goed leven. Voor weer anderen zijn hun rovers de dingen waar je verslaafd aan kan raken. Voor weer anderen is het kwaad fysiek te voelen – is het geweld, uitbuiting.

Hoe je het ook vertaalt, Jezus heeft zeker geen 'roze bril' op als hij naar het bestaan van ons mensen kijkt. Het is een risicovol bestaan. En dus hebben we bescherming nodig.

Je zou kunnen zeggen – daar kan iemand voor worden ingehuurd. Maar dat is ook niet zonder gevaar. Want er zijn ook huurlingen, zo noemt Jezus ze. Dat zijn mensen die getypeerd worden met dat woord 'huurling'. Zo iemand staat er voor zichzelf, om zijn geld te krijgen. Het gaat hem niet om de schapen. Voor hetzelfde geld past hij op andere dingen. Het maakt hem niet uit, als hij er maar beter van wordt. En als hij er niet beter van wordt, als hij zelf gevaar loopt, als het teveel moeite kost – is hij weg.

Met deze huurlingen wijst Jezus de leiders van toen aan. Het is hen niet om de mensen te doen. Maar om zichzelf. Om hun eigen status. Om hun eigen gemak. Om hun eigen welvaart. Het gaat hen niet om de mensen. Het zijn de slechte herders waar de profeet Ezechiël het al over had. Zulke leiders zijn er nog steeds. Overal kun je ze tegenkomen. Het kunnen je ouders zijn, als ze meer met zichzelf bezig zijn dan met jou als kind. Het kunnen docenten zijn, die het voor zichzelf doen en niet te doen is om hun leerlingen. Het kunnen teamleiders zijn, die zelf hogerop willen komen en niet zozeer hun mensen willen dienen. Je kunt ze in de kerk tegenkomen – leiders die het gaat om de positie, maar niet om de mensen. Het kunnen hulpverleners zijn – ze lijken te helpen, maar ze doen het voor zichzelf. Het kunnen leidinggevendenden zijn – in de profit en non-profit-sector - die zich laten inhuren. Voor een riant salaris of een minder riant salaris – maar ze zitten er voor zichzelf. Maar als het kwaad komt – en het kwaad komt! – en als het spannend wordt – en het wordt altijd wel eens spannend! – dan heb je niets aan ze, want dan zijn ze weg. Dan laten ze je in de steek. Want ze staan niet voor je in. En dan ben je aan jezelf overgeleverd. En een schaap dat aan zichzelf overgeleverd is, redt zichzelf niet.

Dat is de levensles van dit verhaal. Pas op voor huurlingen. Vertrouw ze niet. Zorg dat je niet afhankelijk van ze bent. En als je vandaag met je kind hier bent. Pas op voor huurlingen. Je kunt niet altijd en overal voor je kinderen zijn. Vroeger of later heb je je kinderen ook toe te vertrouwen aan anderen. Voor oppas, voor onderwijs, voor sport, in de kerk, overal. Maar dus moet je opletten. Geen huurlingen... Maar mensen met een hart voor je kind.

De geestelijke les? Dat Jezus er is. En dus dat er iemand is die te vertrouwen is. Wie je ook bent. Die bescherming biedt. Die de strijd aangaat met het kwaad. Die het kwaad eronder krijgt. Die opstaat tegen het kwaad. Die niet wegloupt als het spannend is. Die niet voor zichzelf gaat. Hij is hard genoeg om het kwaad aan te kunnen. Hij is zacht genoeg om schapen te beschermen. Zijn schapen laat hij niet roven. Het kwaad wint het bij hem niet.

Het punt van de goede herder

We hebben de schapen bekeken, de bedreigingen en nu dan de herder. Als het waar is dat wij mensen als schapen zijn, en de neiging hebben om te dwalen. Als het waar is, dat er kwaad is en huurlingen niet voldoen. Dan hebben wij mensen goede herders nodig. En het punt dat Johannes 10 wil maken, dat Jezus wil maken is: 'Ik ben de goede herder. Vertrouw mij. Volg mij. Luister naar mijn stem. En vindt het leven. In al zijn volheid'.

Jezus zegt het dus ronduit: 'Ik ben de goede herder'. [Daarmee zegt hij ook dat hij de ultieme herder is, dat er geen betere herder dan hij is. Maar hij zegt er nog meer mee. Zo'n begin als 'Ik ben' dat wijst naar het Oude Testament waar dat op God slaat. En God is bv. in Psalm 23 ook de ultieme herder. Jezus zet zich hiermee op dezelfde lijn als God. Hij is niet alleen maar een goede herder voor zijn 12 leerlingen of nog wat mensen die toen leefden. Hij is de herder voor altijd. Volgens de Hebreeënbriev 'de grote herder van de schapen'. En niet alleen voor de mensen die al bij God horen, maar ook mensen van die er nog niet bij horen. Die eigenlijk 'niet van deze schaapskooi zijn'. Maar hij wel op het oog heeft. En – het wordt nog bijzonderder -] 'Die zijn leven geeft voor de schapen'. Dat is het extreme van deze vergelijking. Bijna ieder verhaal van Jezus heeft iets extreems, iets dat niet normaal is, dat eigenlijk helemaal nooit gebeurt.

En zoiets gebeurt dan toch in het verhaal van Jezus. Dat gekke, extreme van dit verhaal in Johannes 10 is dat zinnetje 'die zijn leven geeft voor de schapen'. Want zelfs de beste herder op aarde, die de beste herder-van-het-land-verkiezing zou winnen. Zelfs die herder zou niet zijn eigen leven geven voor zijn schapen. Die wil vast veel moeite doen voor zijn schapen, maar gaat niet zijn leven opofferen. Dat is ongehoord. Maar zegt Jezus: ik doe dat wel.

Hij die boven de schapen staat, Hij die dat niet hoeft te doen, Hij geeft zijn leven. Hij offert zich op. Dat is extreem, extreem goed. Extreem in liefde. Dat typeert deze herder.

De levensles van dit punt? Jezus is het grote voorbeeld als er mensen aan je toevertrouwd zijn. Misschien een kind. Of een tiener. Of een klas. Of een team. Of een groep. Of werknemers. Of stagiaires. Of klanten. Of cliënten. Of mensen die zorg nodig hebben. Mensen die zomaar even aan je worden toevertrouwd, of voor de lange duur. Een beter voorbeeld dan Jezus is er niet. Als je naar hem kijkt, wordt je een goede herder, dan gaat het je om die ander, om het welzijn van die ander. Dan zoek je leven voor die ander.

Maar de geestelijke les is natuurlijk het grote punt dat Jezus in Johannes 10 wil maken. Dat gaat nog verder, veel verder, dan dat hij een voorbeeld is. Het grote punt is, dat Jezus DE goede herder is, die zijn leven geeft voor zijn mensen. Toen en nu. Die er al bij horen of er nog bij gaan horen.

Met deze woorden wil Jezus de mensen die hem volgen vertrouwen geven. Hij is goed. En dat we Hem nodig hebben, dat Hij beschikbaar is. Dat als je hem gaat volgen, je mag weten dat Hij voor je in staat. Dat je mag weten dat hij niet van je wegrent als er kwaad komt. Dat Hij je niet laat zitten omdat hij wat anders te doen heeft. Hij is extreem goed. Hij is extreem in liefde. Hij zou zich niet alleen opofferen als het nodig is. Hij heeft zich opgeofferd. Toen het kwaad kwam, liet hij het op zich komen. Hij stierf aan het kruis van Golgotha. Voor schapen zoals jij en ik en voor wie je ooit maar in de ogen kijkt. Maar hij stond ook op uit de dood – en hij leeft voor altijd. Hij is er tot op de dag vandaag voor mensen.

En als je vandaag met je kind hier bent om hem of haar te laten dopen of opdragen. Dan is dit wat je kind mag vertellen. Dat er een goede herder is, Jezus. Ongekend goed, extreem goed.

Amen.

Het grote punt is, dat Jezus DE goede herder is, die zijn leven geeft voor zijn mensen.

Toen en nu. Die er al bij horen of er nog bij gaan horen.